

Митрополит Фотије: Веронаука – знање или васпитање



Обраћање Његовог Високопреосвештенства Митрополита г. Фотија на годишњем семинару за вероучитеље са подручја Епархије зворничко-тузланске одржаног 25. августа 2026. године у Бијељини.

До сада смо писали већи број уводних слова о веронауци и чини ми се да би сви ти текстови и требали бити увод, јер је веронаука толико широка област – а по свему се хоће представити да није – која обухвата све теолошке науке у одређеном смислу, чинећи од њих једну складну васпитну целину. Међутим, оно што бисмо свакако прво требали истаћи јесте питање да ли је веронаука знање или васпитање, да ли је скуп различитих информација из одређене области богословља или је наука која обухвата целокупно васпитање човека. Као што је познато, човек је створен по образу и подобију Божјем што представља основни призив васпитања и самим тим даје се предност васпитању у односу на знање, не само о човеку него и уопште.

Свети Оци Православне Цркве су увек давали предност созерцању, мистичком сагледавању тајне Бога, света и човека. Дакле, не интелектуалном знању, већ суштинском, онтолошком знању. Зато су Оци

говорили да је Бога немогуће појмити рационално, разумом, већ само дубинским сагледавањем, тзв. умним созерцањем. Човеков ум је најсавршенији део његове душе. Душа, дух и ум сачињавају тројну природу човека. И васцели дух ваш и душа и тело да се сачува без порока за долазак Господа нашега Исуса Христа (Сол 5, 23). Други више наглашавају човекову двојну природу, да је човек душа и тело, дакле они дају предност психичком (душа – ψυχή) и материјалном принципу у човеку. Све оно што чини духовни принцип у човеку може се сагледати, само делимично, умом, а никако разумом, јер је разум ограничен и уоквирен логиком и људским мишљењем.

Запад се, као што је познато, још од раног Средњег века окренуо теорији рационалности, онеме што је доказиво логичким законима или експериментом. Али ти принципи се супротстављају вери као вишем облику знања, које се заснива на духовном, тј. умном созерцању. Рационално не познаје јеванђељска чуда, јер познаје само рационалне законе. Зато се средњовековна западна и наука и теологија једним именом називају схоластика, нешто што је подређено школском систему и логичкој уређености, где нема места онтологији и метафизици, па самим тим ни суштинској и дубинској веронауци која нас уводи у тајну познања Бога, света и човека.

Веронаука и Литургика су најсроднији богословски предмети. Веронаука је темељ и даје теоријску поставку, док је Литургика практична богословска наука која води искуству заједнице са Богом, живећи у Цркви, светим тајнама и светим врлинама, како је говорио Свети авва Јустин Ћелијски. Отуда можемо рећи да веронаука свој циљ и своје остварење има у Литургици или богослужењу Цркве, без којег би она била осуђена на суви интелектуализам и рационализам, који као такав не доносе никакве духовне плодове.

Веронаука своје остварење има у животу Цркве, у богослужбеном и духовном животу, у животу у Христу. Живот у Христу се остварује кроз богослужење у светом Причешћу, које је круна наше вере и подвига.

Православни бонтон – култура понашања

Веронауку, поред духовних и практичних сазнања, сачињава и православни бонтон, тј. понашање примерено православној вери и етици. На пример, ако неки полазник, ученик веронауке путује аутобусом и не жели да устане некој старијих особи или болесном човеку – то није за похвалу. Исто тако, ако се нађе у било каквој ситуацији у којој ближњему може помоћи, а он то не учини – није му такође за похвалу. Пре Другог светског рата, када је веронаука била

обавезни предмет у школи, старији људи су управо наглашавали примерено понашање деце која похађају веронаука у односу на ону која за то нису имала прилику у поратном периоду комунизма, када је веронаука избачена из наставних школских програма.

Деца која су пролазила веронауку су показивала у свом понашању учтивост, поздрављала су старије иако их лично нису познавала и имала су жељу и вољу да се нађу и помогну онима којима је помоћ била потребна. Данас се такво понашање често извргава руглу, али је ипак доказ да веронаука није теоријска наука већ сам живот и да се то очитује јасно у понашању полазника веронауке, која се, Богу хвала, поново вратила у наше школе. Зато онај који похађа православну веронауку мора бити спреман да буде пример другима у свему, као што је Свети апостол Павле рекао: Угледајте се на мене као што се ја угледам на Христа (1Кор11, 1).

spc.rs